וכן בגת גבי אדם הא אמר דבעי ראשו ורובו גבי פרה מי בעינן לה ראשה ורובה או לא כל היכא דקא נקיט מנא ולא נקיט לה לא תיבעי לך דבעי ראשה ורובה מלגיו כי תבעי לך היכא דנקיט מנא ונקיט לה מאי א"ל תניתוה ובלבד שתהא הפרה ראשה ורובה מבפנים ושותה מאי לאו דנקיט לה ונקיט מנא לא דנקיט מנא ולא נקיט לה וכי נקיט מנא ולא נקיט לה מי שרי והתניא לא ימלא אדם מים ויתן בשבת לפני בהמתו אבל ממלא הוא ושופך והיא שותה מאיליה הא אתמר עלה אמר אביי הכא באבום העומד ברשות הרבים גבוה י' טפחים ורוחב ד' וראשו אחד נכנס לבין הפסין גזרה דילמא חזי ליה לאבום דמקלקל ואתי לתקוניה ודרא ליה לדוולא בהדיה וקא מפיק מרשות היחיד לרשות הרבים וכי האי גוונא מי מיחייב והאמר רב ספרא אמר ר' אמי אמר ר' יוחנן המפנה חפציו מזוית לזוית ונמלך עליהן והוציאן פטור שלא היתה עקירה משעה ראשונה לכך אלא זמנין דמתקן ליה והדר מעייל ליה וקא מעייל מרשות הרבים לרשות היחיד איכא דאמרי גבי אדם הא קאמרינן דסגי ליה בראשו ורובו גבי פרה מי סגי לה בראשה ורובה או לא היכא דנקיט מנא ונקיט לה לא תיבעי לך דסגי לה בראשה ורובה אלא כי תיבעי לך דנקיט מנא ולא נקיט לה מאי אמר ליה תניתוה ובלבד שתהא פרה ראשה ורובה מבפנים ושותה מאי לאו דנקיט מנא ולא נקיט לה לא דנקיט מנא ונקיט לה והכי נמי מסתברא דאי נקיט מנא ולא נקיט לה מי שרי והתניא לא ימלא אדם מים ויתן לפני בהמתו אבל ממלא ושופך והיא שותה מאיליה הא איתמר עלה אמר אביי הכא באבום העומד ברשות הרבים גבוה עשרה טפחים ורוחב ארבעה וראשו נכנס לבין הפסין דזמנין דחזי ליה לאבום דמקלקל ואתי לתקוניה ודרי ליה לדוולא בהדיה וקא מפיק מרשות היחיד לרשות הרבים וכי האי גוונא מי מיחייב והאמר רב ספרא אמר ר' אמי אמר ר' יוחנן המפנה חפציו מזוית לזוית ונמלך עליהן והוציאן פטור שלא היתה עקירה משעה ראשונה לכך אלא זמנין דמתקן ליה והדר מעייל ליה וקא מעייל ליה מרה"ר לרשות היחיד תא שמע גמל שראשו ורובו מבפנים אובסין אותו מבפנים והא איבום כמאן דנקיט מנא ונקיט לה דמיא וקא בעינן ראשה ורובה אמר רב אחא בר רב הונא אמר רב ששת שאני גמל הואיל וצוארו ארוך ת"ש בהמה שראשה ורובה בפנים אובסין אותה מבפנים והא אבום כמאן דנקיט מנא ונקיט לה (א) וקא בעינן ראשו ורובו מאי בהמה נמי דקתני גמל והתניא בהמה והתניא גמל מידי גבי הדדי תניא תנ"ה ר"א אוסר בגמל הואיל וצוארו ארוך א"ר יצחק בר אדא לא הותרו פסי ביראות אלא לעולי רגלים בלבד והתניא לא הותרו פסי ביראות אלא לגבי בהמה בלבד מאי בהמה בהמת עולי רגלים אבל אדם

מטפס

וכן בגת. מפרש בפ' בתרא (דף נט:) לענין מעשר דכל כמה שהוא בגת שותין בלא מעשר על הגת אבל להוציא מן הגת שתיית קבע הוא ועל הגת אפי' מוזגו בחמין דהויא לה קבע לא חשיב ליה קבע התם: **גבי בהמה.** המשקה בהמתו ברה"י והיא עומדת ברה"ר מהו: **היכא דנקיט מנא.** שהיא שותה בו: **ולא נקיט.** לצוארה באפסר שלא תוכל לעקם ראשה במון: **לא תיבעי לך.** דודאי חיישינן שמא תעקם את ראשה ותולין את הכלי אחריה: **וכי לא נקיט לה מי שרי.** לאחוז הכלי בפסי בירות ואע"ג דעשויין כתיקנן שהפרה ראשה ורובה בפנים: **לא ימלא אדם מים ויתן לפני בהמתו.** ויאחוז הכלי בידו בעוד שהיא שותה ולקמן בברייתא בשמעתין היא גבי פסי בירות. ועל כרחך בדלא נקיט לה הוא דאי נקיט לה הוא ואפ"ה אסור למה הוצרכו ראשה ורובה בפנים אלא פשיטא בדלא נקיט לה ומתני' דשרי בדנקיט לה וקתני ראשה ורובה מבפנים: **הא איתמר עלה כו'.** כלומר כי בעינן ראשה ורובה בדלא נקיט לה וכי הוי ראשה ורובה שרי וברייתא דקתני לא ימלא ויתן הוא עצמו לבהמתו הא תרצה אביי לקמן [כא.] דלאו בבהמה העומדת ברה"ר וראשה ורובה בין הפסין עסקינן אלא בבהמה העומדת בבית וחלונות פתוחות לה לרה"ר ואיבום מתוקן לה לפניה ברה"ר (ב) גבוה עשרה ורחב ד' דהוי רה"י ונותן לה שם תבן ומספוא מרה"י וראש האיבום נכנס לבין הפסין ואשמעינן דלא ימלא מן הבור ויגביה הדלי על ראש האיבום וילך דרך רה"ר ויטלטל הדלי על האיבום לפני בהמה ואע"ג דקי"ל עומד אדם ברה"ר ומטלטל ברה"י בהמוצא תפילין (לקמן ד' צח:) הכא אסור: **דילמא.** כי בעי לאנוחי דלי על ראש האיבום חזי ליה לאיבום דמקלקל בראשו שברה"ר ומינשי ודרי ליה לדווליה בהדיה ואזיל לתקוניה וקא מפיק מבין הפסין לרה"ר הלכך לא יניחנו ויטלטלנו אלא שופך על האיבום והמים הולכין עד הבהמה מאליהן: **וכי האי גוונא מי מיחייב.** כי עקר מרה"י אדעתא לאנוחיה ברה"י ואינשי ואפקיה לרה"ר מי מיחייב מדאורייתא דליגזור רבנן בדלא אפקיה משום דלא ליתי להכי: **שלא היתה עקירה כו'.** ובשבת מלאכת מחשבת אסרה תורה שנתכוין לכך אלא ששגג בשבת כסבור שהיום חול או מלאכה זו מותרת אבל כי לא נתכוין פטור מחטאת. וכיון דאי נמי אתי לידי כך ליכא חיובא דאורייתא לא איבעי לן למיגזר היתירא משום הא: **והדר מעייל ליה.** לדוולא לאיבום לבתר דתקניה וקא עקר ליה מרה"ר אדעתא לאנוחי ברה"י: **לא תיבעי לך דסגי בראשה ורובה.** דהא מתני' היא בדנקיט מנא דאי לאו דנקיט מנא קמיה למה הצריכו ראשה ורובה בפנים אבל הא מספקא לן דדילמא מתני' בדנקיט לה הוא: **אובסין אותה מבפנים.** מפרש בפ' מי שהחשיך (שבת ד' קנה:) שתוחב לה מספוא הרבה על כרחה בבית הבליעה יותר מכדי אכילתה עד שנעשה כאיבום במעיה כשיוצא למדבר ומתיירא שלא תמצא מאכל: **והא איבום כמאן דנקיט מנא ונקיט לה הוא.** שאם אינו אוחז בצוארו אינו יכול לתחוב וקא בעי ראשו ורובו ותיפשוט בעיא קמייתא דלישנא קמא: **מידי גבי הדדי תני להו.** דתנא בהמה לא תנא גמל ומאי בהמה גמל: **איתמר נמי** לא גרסי': **צוארו ארוך.** ואע"ג ו) דרוב גופו מבפנים אם יתקפנו ויעקר ז) צוארו יגיע ח) עד רשות הרבים: **בהמת עולי רגלים אבל אדם.** אפי' עולי רגלים לא הותר לדלות ולשתות שיכול ליכנס לפנים ולשתות:

מטפס

וכי (ג) לא נקיט לה מי שרי. קשה דאין זה סוגיית הש"ס דלעיל קאמר היכא דנקיט מנא ולא נקיט לה לא תבעי לך דבעינן ראשה ורובה והשתא פריך מי שרי וי"ל לא משום דפשיטא ליה קאמר הכי אלא אפי' אם תימצי לומר דשרי לא שרי אלא בראשה ורובה: **והתניא** לא ימלא. גבי פסי בירות מיתניא ומשמע דקאי אמתני' ואע"ג דאיכא ראשה ורובה ועל כרחך בדלא נקיט לה איירי דאי בדנקיט לה איירי אם כן מה הועילו ראשה ורובה של פרה: **אמר** אביי הכא באיבום העומד ברה"ר. פירוש שהבהמה אוכלת מן האיבום ברה"ר אצל הפסין וקא משמע לן דלא ימלא דלי ויתננו על ראש האיבום ויאחזנו בידו דילמא חזי לראש האיבום שברה"ר נתקלקל וילך שם עם הדלי ומפיק מרשות היחיד לרשות הרבים אלא שופך לפניה דכי נמי חזי לראש האיבום שנתקלקל ואזיל להתם הא לית ליה מידי בידיה דהא כששפך הניח הדלי בין הפסין ובחנם דחק רש"י לפרש שהבהמה עומדת בבית ויש ספרים שכתוב כאן וכן גירסת רבינו חננאל דלמא חזי לאיבום דמקלקל ומפיק ליה לדווליה בהדיה פירוש שלא יכול להניח הדלי בראש האיבום שבין הפסין ומפיק לה לדווליה דרך האיבום דעומד אדם ברה"ר ומטלטל ברה"י וחזי ליה לאידך גיסא דמקלקל ומנח ליה וקא מפיק ליה מרה"י לרה"ר ומנח ליה פי' על ארעא ברה"ר עד דמתקן ליה לאיבום: **אובסין.** האי אובסין לאו דוקא אלא כלומר מלעיטין דתנן בפ' בתרא דשבת (ד' קנה:) אין אובסין את הגמל אלא מלעיטין:

מידי

עין משפט נר מצוה

יב א מיי' פי"ג מהל' שבת הלכה יג:
יג ב מיי' פי"ו מהל' שבת הלכה כט:
ג [מיי' פט"ו שם הל' א]:
יד ד מיי' פי"ו שם הלכה ל:

מוסף רש"י

שלא היתה עקירה משעה ראשונה לכך. להוליכו (כתובות לא.).

רבינו חננאל

[ב]אדם הא תנן דבעי להכניס ראשו ורובו למקום ששותה. פרה מאי, מי בעינן להכניס ראשה ורובה למקום ששותה אי לא. והיכא דנקיט לה למנא ולא נקיט לה לבהמה, לא תיבעי לן דודאי בעינן להכניס ראשה ורובה למקום ששותה. כי תיבעי לן היכא דנקיט לה למנא ונקיט לה לבהמה מאי. ת"ש ובלבד שתהא פרה ראשה ורובה בפנים ושותה. מאי לאו דנקיט מנא ונקיט לה כו'. [איכא דאמרי גבי] אדם הא קאמרינן דסגי ליה בראשו ורובו בהמה מאי. היכא דנקיט לה למנא ונקיט לה לבהמה דברי הכל סגי ליה בראשה ורובה. כי תיבעי לן היכא דנקיט מנא ולא נקיט לה מאי. ת"ש ובלבד שתהא פרה ראשה ורובה לפנים ושותה מאי לאו דנקיט מנא ולא נקיט לה. ודחינן לא דנקיט מנא ונקיט לה. הכי נמי מסתברא דאי לא נקיט לה מי שרי לה לאשקייה. והתניא לא ימלא אדם מים ויתן לפני בהמתו אבל ממלא הוא ושופך והיא שותה מאיליה. ודחינן הא איתמר עלה דהא ברייתא, אמר אביי הכא באיבום העומד ברשות הרבים גבוה עשרה ורחב ד' שהוא רשות היחיד וראשו אחד נכנס לבין הפסין עסקינן, חיישינן דילמא נפיק ומסגי עילולא [נ"א: דילמא חזי לאיבום דמקלקל] ומפיק ליה לדוולא בהדיה, ומנח ליה בארעא וקא מפיק מרה"י לרה"ר. ואקשינן ומאן דמפיק כי האי גוונא מי מיחייב והא אמר ר' יוחנן המפנה חפצים מזוית לזוית ונמלך עליהן והוציאן פטור שלא היתה עקירה משעה ראשונה לכך. ואמרינן חיישינן דילמא בתר דמנח ליה הדר מעייל ליה, וקא מעייל מרשות הרבים לרשות היחיד. ת"ש גמל שראשו ורובו לפנים אובסין אותו בפנים. והא איבום כמאן דנקיט למנא [ונקיט לה] דמי, וקא בעי ראשו ורובו של גמל. ודחי[נ'] ר' אליעזר שאני גמל הואיל וצוארו ארוך. תניא לא התירו פסי ביראות אלא [ל]עולין לרגל. ואוקימנא לבהמת עולי רגלים בלבד. אבל אדם

מסורת הש"ס

א) [לקמן כא.], ב) [שם], ג) שבת ה: כתובות לא. ע"ש, ד) [שבת יח. גיטין סה. ב"מ לד. נב.], ה) גי' הרא"ש אמי, ו) ומי לאו כצ"ל [מ"מ], ז) [נ"ל ויעקם], ח) עד רה"ר ולהכי בעי ראשו ורובו ואע"ג דנקיט לה כצ"ל [רש"ל],

הגהות הב"ח

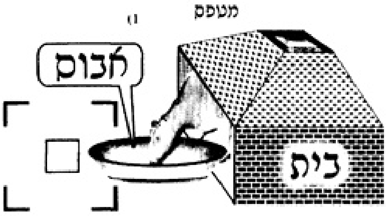(א) גמ' ונקיט לה דמיא וקא בעינן ראשו: (ב) רש"י ד"ה הא איתמר וכו' ואבום מתוקן לה לפניה ברשות הרבים בזה ו): (ג) תוס' ד"ה וכי נקיט מנא ולא נקיט לה מי שרי: